

POVIJEST ŠUMARSTVA HRVATSKE

1846 — 1976

KROZ STRANICE ŠUMARSKOG LISTA

SAVEZ
INŽENJERA I TEHNICARA ŠUMARSTVA I DRVNE INDUSTRIJE
HRVATSKE

ZAGREB

1976

POVIJEST ŠUMARSTVA HRVATSKE

1846 — 1976

KROZ STRANICE ŠUMARSKOG LISTA

SAVEZ
INŽENJERA I TEHNIČARA ŠUMARSTVA I DRVNE INDUSTRIJE
HRVATSKE

ZAGREB
1976

Urednici:

Branimir Prpić — Rudolf Antoljak — Oskar Piškorić

Suradnici:

Drago Andrašić — Milan Androić — Stjepan Bertović — Bogomil Čop — Dušan Klepac — Ninoslav Lovrić — Jakob Martinović — Slavko Matić — Oskar Piškorić — Zvonimir Potočić — Ankica Pranjić — Branimir Prpić — Đuro Rauš — Josip Safar — Franjo Štajduhar — Zdenko Tomašegović — Andrija Vranković

Lektori:

Ivanka Vranković, prof. — Zeljka Bastjančić, prof. — Andrija Ilić

Tehnički urednik i korektor

Andrija Ilić

Izdavač: Savez inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske

Tiskara »A. G. Matoš« Samobor

S A D R Ź A J

PREDGOVOR (Dr B. Prpić)	4
RAZVOJ »ŠUMARSKOG LISTA« (1876—1975)	7
1.0. PROIZVODNO-ZASTITNO PODRUČJE	17
1.1. EKOLOŠKO-BIOLOŠKE OSNOVE PROIZVODNJE	19
1.11. Meteorologija-klimatologija, botanika i dendrologija (Dr S. Bertović)	19
1.12. Šumarska genetika (Mr S. Matić)	43
1.13. Šumarsko tloznanstvo (Dr J. Martinović-Mr A. Vranković)	47
1.2. TEHNIKA UZGAJANJA	
1.21. Sjemenarstvo-rasadničarska proizvodnja — kulture i plantaže (Mr S. Matić)	59
1.22. Uzgajanje prirodnih šuma (J. Šafar, dipl. ing.)	79
1.3. ZAŠTITA ŠUMA (Dr M. Androić)	79
1.4. MELIORACIJE KRŠA I OSTALIH DEVASTIRANIH TERENA (Mr S. Matić)	121
2.0. EKONOMSKO-POLITIČKO PODRUČJE	129
2.1. UTVRĐIVANJE MATERIJALNE OSNOVE	
2.11. Dendrometrija (Mr A. Pranjić)	131
2.12. Računanje vrijednosti šuma (O. Piškorić, dipl. ing.)	137
2.13. Geodezija (O. Piškorić, dipl. ing.)	141
2.2. UREĐIVANJE ŠUMA (Dr D. Klepac)	145
2.3. EKONOMIKA (Dr I. Potočić)	171
2.31. Ekonomska teorija (Dr I. Potočić)	175
2.32. Šumarsko zakonarstvo (Dr I. Potočić)	178
2.32.1. Ekonomska problematika krša (Dr I. Potočić)	181
2.32.2. Šumske štete (Dr I. Potočić)	184
2.33. Porezi (Dr I. Potočić)	186
2.34. Statistika (Dr I. Potočić)	186
2.35. Kategorije šumoposjednika	188
2.35.1. Državne šume (O. Piškorić, dipl. ing.)	188
2.35.2. Šume imovnih općina (Dr I. Potočić)	191

2.35.3. Krajiška investiciona zaklada (Dr I. Potočić)	192
2.35.4. Zemljišne zajednice (Dr I. Potočić)	193
2.35.5. Gradske, općinske i seoske šume (O. Piškorić, dipl. ing.)	194
2.35.6. Privatni šumski posjed (O. Piškorić, dipl. ing.)	195
2.4. AGRARNA REFORMA (Dr I. Potočić)	200
3.0. ISKORIŠĆAVANJE SUMA — PRERADA DRVA — TRGOVINA — STAN-	
DARDI I UZANCE (F. Štajduhar, dipl. ing.)	201
4.0. ŠUMSKO GRAĐEVINSKA TEHNIKA I TRANSPORT (N. Lovrić, dipl. ing.)	267
5.0. LOVSTVO I RIBARSTVO (Dr D. Andrašić)	287
6.0. ORGANIZACIJA — KADROVI	303
6.1. ŠUMSKA UPRAVA (Dr I. Potočić)	305
6.2. KADROVI (Dr I. Potočić, O. Piškorić, dipl. ing.)	305
6.3. ORGANIZACIJA I RACIONALIZACIJA RADA (O. Piškorić, dipl. ing.)	312
6.4. ZAŠTITA NA RADU (O. Piškorić, dipl. ing.)	315
7.0. OPĆENITO O ŠUMARSTVU	317
7.1. OPĆI I POVJESNI PRIKAZI (O. Piškorić, dipl. ing.)	319
7.2. KULTURNI ZNAČAJ SUME, ZAŠTITA PRIRODE (O. Piškorić, dipl. ing.)	325
7.3. PROPAGANDA ŠUMARSTVA, MUZEJI (O. Piškorić, dipl. ing.)	331
7.4. TERMINOLOGIJA (Dr I. Potočić)	335
7.5. ŠUMARSTVO STRANIH ZEMALJA (O. Piškorić, dipl. ing.)	336
7.6. PRIKAZI DOMAĆE I INOZEMNE LITERATURE (O. Piškorić, dipl. ing.)	338
7.7. DRUSTVENE I OSOBNE VIJESTI (O. Piškorić, dipl. ing.)	341
DRUŠTVENA DJELATNOST	343
RAD HRVATSKO-SLAVONSKOG ŠUMARSKOG DRUŠTVA OD 1846—	
1918. GOD. (Dr Đ. Rauš)	345
RAD ŠUMARSKOG DRUŠTVA U HRVATSKOJ — 1919—1976 (Dr B. Prpić)	375
DOPRINOS OBNOVI I IZGRADNJI — RADNI LJUDI ŠUMARSTVA I	
DRVNE INDUSTRIJE HRVATSKE U POSLIJERATNOJ OBNOVI I	
IZGRADNJI (B. Čop, dipl. ing.)	391
BIBLIOGRAFSKI PRILOG	403
KAZALO AUTORA SURADNIKA ŠUMARSKOG LISTA 1877—1976	
(O. Piškorić, dipl. ing.)	405
OPIS SLIKA NA OMOTNIM STRANICAMA ŠUMARSKOG LISTA UZ	
NAZNAKU AUTORA	421
HISTORY OF CROATIAN FORESTRY 1846—1976 IN PAGES OF ŠU-	
MARSKI LIST (JOURNAL OF FORESTRY) — Summary	425

PREDGOVOR

Savez inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske izdaje ovu »Povijest šumarstva Hrvatske kroz stranice Šumarskog lista« povodom 130. obljetnice osnivanja Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva i stote godine neprekidnog izlaženja Šumarskog lista.

Ovom publikacijom Savez se želi odužiti svim onim šumarskim stručnjacima koji su u tome dugom razdoblju nepošteditno radili i postigli to što danas imamo u šumskom fondu SR Hrvatske.

Osnivanje Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva u ilirskoj 1846. godini označuje početak organiziranog društvenog i stručnog rada hrvatskih šumara. Povijesno razdoblje šumarstva ove Republike bilježi, međutim, više od sedam stoljeća, jer su početkom XIII stoljeća donesene prve mjere u svrhu očuvanja i gospodarenja šumama naših krajeva.

Zbog velikih šumskih površina i malog broja pučanstva u prošlosti, nije se u gospodarenju šumama Hrvatske vodilo previše brige oko potrajnosti. Šume su smatrane neiscrpnim prirodnim vrelom. Prvi ozbiljniji znak veće brige o potrajnosti gospodarenja u našim šumama je Zakon o imovnim općinama koji je stupio na snagu 1873. godine. Taj Zakon nije, međutim, imao opći značaj za hrvatske šume, budući da se odnosio samo na imovne općine. On je ipak bio poticaj za razmišljanje o načinu gospodarenja i u područjima izvan imovnih šuma.

U prvim počecima razvoja šumarske struke, naši šumari slijede iskustva Njemaca, Austrijanaca i Čehoslovaka, što je i logično, jer se naši kadrovi uče u njihovim školama. Rad i iskustva tih kadrova ne ostaju anonimni. Svoja zapažanja oni objavljuju u austrijskim, njemačkim i mađarskim stručnim časopisima. To traje do 1876. godine kada je već pripremljen prvi broj Šumarskog lista, koji izlazi 1. 1. 1877. godine. Taj teško dočekani dan predstavlja početak novog razdoblja u povijesti šumarstva, ne samo Hrvatske, nego čitavog slavenskog juga.

Šumarski list koji izdaje Hrvatsko šumarsko društvo započinje objavljivati šumarska dostignuća i iskustva na materinjem jeziku. Šumarski list postaje mjesto izmjene stručnih misli i nezamjenjiva pokretačka poluga napredovanja struke.

Iz godine u godinu Šumarski list postaje sve ugledniji stručni časopis, tražen širom svijeta. List je stalno prisutan i sudjeluje aktivno u zbivanju i razvoju struke. Svaki je broj Šumarskog lista očekivan s nestrpljenjem i znatiželjom jer donosi kroniku razvoja i dostignuća struke, ne samo u Hrvatskoj nego u znatnoj mjeri i čitavoj Jugoslaviji, i to od prvih brojeva do danas.

Ta činjenica odredila je Šumarskom listu značajnu ulogu i mjesto. To potiče na izdavanje ove edicije koju u ovome času imate u rukama.

Savez inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske daje ovu »Povijest šumarstva Hrvatske kroz stranice Šumarskog lista« današnjim stručnim kadrovima kako bi se još više i bolje upoznali s ulogom i mjestom, ne samo tadašnjeg Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva nego i s djelovanjem i utjecajem svojega stoljetnog časopisa.

Prije dvadesetak godina, točnije 1947. i 1958. godine, Savez izdaje »Šumarsku bibliografiju I«, za vremensko razdoblje 1848—1946, te »Šumarsku bibliografiju II« za vremensko razdoblje 1946—1955, koje je obradio prof. dr. Alfons Kauders. Ova povijest odnosi se na Šumarski list i nastavak je, u tome smislu, navedenih bibliografija. Ova edicija namijenjena je prvenstveno stručnjacima i znanstvenim radnicima područja naših privrednih grana, studentima šumarstva i drvne industrije, te svima onima koje zanimaju počeci i razvitak šumarstva i drvne industrije SR Hrvatske.

Poticaaj za izdavanje ove povijesti dao je Upravni odbor Saveza inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske 1974. godine. Tada je izabran i redakcijski odbor publikacije koji je preuzeo brigu o njezinom sadržaju, izdavanju i opremi.

Redakcijski odbor izabrao je obrađivače pojedinih stručnih područja i na zajedničkom sastanku s autorima dogovorio način obrade te opsežne materije koja obuhvaća, izvorno, preko 51 000 tiskanih stranica.

Autori pojedinih područja izabrani su iz redova znanstvenika i stručnjaka koji dobro vladaju materijom glavnih disciplina pojedinih područja. Pristup materiji i obradu područja obavio je svaki autor prema vlastitom nađenju, a zajedničko u obradi sastojalo se u tome da svaki obrađivač prati razvoj određene discipline ili grupe srodnih disciplina od prvog do stotog godišta Šumarskog lista.

Kako su pristupi obradi pojedinih autora bili relativno različiti, tako i obrada pojedinih područja nije unificirana. Neki autori obradili su svoje područje pretežno bibliografski, a neki su prilazili kritički razvoju pojedine discipline šumarske i drvno-industrijske znanosti, ističući one pojedince koji su bili nosioci stručne i znanstvene misli svoga vremena. U takvom pristupu autor je često bio prinuđen da izađe iz okvira stranica Šumarskog lista te obuhvaća i one radove pojedinaca koji su objavljeni u drugim časopisima, te u samostalnim radovima.

Neki radovi u Šumarskom listu imaju multidisciplinarni značaj, te je bilo nužno da ih obradi istovremeno više autora, svaki sa stajališta svoje discipline. Tako su pojedini članci čiji je sadržaj ulazio u više područja obrađeni istovremeno po uzgajivaču, uređivaču, pedologu i ekonomisti, te se stiče dojam ponavljanja. Takav pristup ukazuje, međutim, na temeljitost obrade ove opsežne materije koja je od svakog autora iziskivala veoma mnogo truda.

Kod razgraničenja područja korišćena je Kaudersova Šumarska bibliografija. Njegova podjela na područja nešto je proširena s obzirom na pojavu novih šumarskih disciplina, kao i zbog detaljnije obrade materije. Budući da su sva područja obrađena tako da su navedeni autori i naslovi radova, te godišta Šumarskog lista, nije bilo potrebe za posebno donošenjem bibliografije. To je učinjeno samo kod onih područja čiji su obrađivači izlazili iz okvira Šumarskog lista, a iz razloga koje smo već naveli.

Osim sadržaja Šumarskog lista, u ovoj je ediciji prikazan i rad Šumarskog društva od njegova osnivanja 1846. godine do danas. To smo smatrali neminovnim, jer je Šumarski list izrastao iz Društva kao nasušna potreba u razvoju šumarske i drvnoindustrijske struke, kao nadogradnja jedne jake stručne organizacije koja je osjetila potrebu da ovjekovječi svoja iskustva, da širi nova saznanja kako u svojim redovima tako i izvan granica svog užeg društvenog i stručnog djelovanja.

Povijest Društva obrađena je u tri vremenska razdoblja, od 1846. do 1918. godine, od 1919. do 1944. godine, te od 1945. godine do danas. Iz sadržaja povijesti Društva vidimo da je njegov puni procvat uslijedio poslije oslobođenja Domovine, kada su hrvatsko i jugoslavensko šumarstvo i drvna industrija uložili velike znanstvene i stručne napore da se obnovi ratom poharano, te da se razvije industrija zemlje u cjelini. Vjerujemo i vidimo da su ti naponi urodili plodom. Smatramo, međutim, da je došlo vrijeme da društvo dađe šumarstvu i drvnoj industriji dostojno mjesto, i to ne iz razloga da se našim strukama vrati dug nego zbog nove uloge koju ima šuma u ovome trenutku. Šuma je prirodom i radom čovjeka stvoreno dobro koje pripada u najnačajnije činitelje zaštite okoline suvremenog čovjeka. Šuma je jedinstvena prirodna tvorevina koja se, za razliku od drugih prirodnih dobara, uz smišljen rad šumarskog stručnjaka, sama obnavlja. Ona je praktički neiscrpna, ali samo uz postojanje stručnog rada. Uz zaštitnu funkciju čovjekove okoline, šuma stvara velike količine veoma korisne organske materije koja je društvu sve nepohodnija kao sirovina. Uloga šumarske struke je u tome da sačuva i unaprijedi šumu, te istovremeno da namakne neophodnu sirovinu za drvnu industriju. Naglašavamo da su jedino šumarski kadrovi tako obučeni da smišljeno zadovoljavaju ispunjenju obih funkcija.

Nova uloga šume sve intenzivnije se obrađuje na stranicama Šumarskog lista. Pred nama je nova era šumarstva čijim zahtjevima se podređuju sve šumarske i drvnoindustrijske discipline. Prema novim saznanjima, potrebija nam je šuma nego drvo.

Ova edicija izdaje se u razdoblju velike prekretnice naših struka, otvaraju se novi vidici, a zadaci su struke da izabere pravi put. Šumski ekosistemi su veoma komplicirani mehanizmi koje još dovoljno ne poznajemo. Potrebno je da ih sve intenzivnije izučavamo. Tehničke discipline moramo prilagoditi biologiji, jer u obratnom slučaju činimo pogreške koje se ispravljaju stotinu i više godina, ako je to uopće moguće.

U dijelu ove publikacije koji obrađuje povijest Saveza posebno je obrađeno razdoblje netom poslije oslobođenja Domovine. Smatramo da je to razdoblje veoma značajno za razvoj naše struke, a istovremeno je relativno slabo zabilježeno na stranicama Šumarskog lista. To razdoblje naše stručne povijesti obradio je neposredni sudionik tih izuzetno važnih dana kada je o uspješnom poslovanju šumara ovisila sudbina naše zemlje, jer šumarstvo je tada gradilo temelje danas suvremene i napredne jugoslavenske industrije. Vjerujemo da će to poglavlje izvrsno ispuniti jednu prazninu koja je nastala u našem stručnom časopisu.

B. Prpić